

## Yttrande

Valnämnden

## Yttrande – Grundläggande granskning av valnämnden 2024

### Beskrivning av ärendet

Revisorerna i Gävle kommun har granskat och begärt valnämndens kommentarer avseende de brister som noterats och de rekommendationer som rapporten innehåller, dir nr. 25VN6-2.

I rapporten bedömer revisorerna valnämndens verksamhet som ändamålsenlig, men menar dock att nämnden bör ha haft indikatorer med målvärde dels utifrån att 2024 var ett valår, dels för att kvantitativt mäta nämndens genomförande av sitt uppdrag om att verka för ett högt valdeltagande.

Vidare bedömer revisorerna nämndens internkontroll som helt tillräcklig. Dock bedömer revisorerna att plan för intern styrning inte varit fullständig genom att exempelvis kontrollmoment inte har angetts för vissa risker.

Vidare bedömer revisorernas ekonomi som tillfredställande. De önskar svar på följande revisionsfrågor och rekommendationer:

Revisorerna lämnar följande rekommendationer:

- Utveckla indikatorer för nämndens uppdrag att verka för ett högt valdeltagande.
- Tillse att plan för intern styrning och kontroll innehåller de beskrivningar som krävs i riktlinjer för intern styrning och kontroll samt kommunstyrelsens anvisningar.
- Tillse att uppföljning av plan för intern styrning och kontroll är fullständig.

### Yttrande

Av granskningsrapporten framgår att revisorerna bedömer valnämndens verksamhet som ändamålsenlig och intern kontroll som

tillräcklig. Revisorerna menar att valnämnden bör ha haft indikatorer med målvärde, dels utifrån att 2024 var ett valår, dels för att kvantitativt mäta nämndens genomförande av sitt uppdrag om att verka för ett högt valdeltagande. Valnämndens mål att genomföra val till Europaparlamentet på ett rättssäkert och effektivt sätt följs inte upp utifrån någon indikator då det inte bedöms finnas någon kvantitativ indikator som bättre indikerar måluppfyllelsen än att valet genomförts på ett rättssäkert och effektivt sätt, vilket slutgiltigt fastställs när valet vunnit laga kraft. För att säkerställa att valet genomförts på ett rättssäkert och effektivt sätt upprättas en risk- och sårbarhetsanalys som kontinuerligt följs och uppdateras fram till dess att valet i sin helhet är genomfört.

Valnämndens mål att verka för ett ökat valdeltagande följer av reglementet där det framgår att valnämnden ska verka för ett högt valdeltagande under goda demokratiska former. Skrivningen i reglementet har varit uppe för diskussion i nämnden då det inte finns någon vedertagen standard för vad som bedöms vara ett högt valdeltagande. Valdeltagandet kan påverkas av flera faktorer, bland annat röstmottagningsställets tillgänglighet och olika informationsinsatser som ligger inom nämndens ansvar. Valdeltagandet kan också påverkas av yttre faktorer som nämnden inte råår över, varför valdeltagandet inte fullt ut är påverkansbart av nämnden, vilket gör att ett målvärde inte nödvändigtvis avspeglar nämndens måluppfyllnad. Som exempel på detta kan nämnas de långa köer som uppstod i hela Sverige vid valen 2022 och som hade sin grund i en förändrad lagstiftning som ställde nya krav på avskärmade valsefelsställ, vilket innebar ytterligare ett tidskrävande moment i röstningsförfarandet.

Vidare bedömer revisorerna att plan för intern styrning inte varit fullständig genom att exempelvis kontrollmoment inte har angetts för vissa risker. I plan för intern styrning och kontroll saknas kontrollmoment för två av fem risker.

Risken att information och material nödvändiga för valets genomförande inte når valnämnden i tillräckligt god tid innan valdagen grundas på erfarenheter från tidigare val, där sådant kommit valadministrationen till del i ett sent skede, nära inpå valgenomförandet. Frågan är av sådan karaktär att kontrollen sker löpande vartefter information från exempelvis valmyndigheten kommer förvaltningen och valnämnden till känna genom exempelvis post eller E-post till valnämndens brevlåda. Ett enskilt kontrollmoment för detta blir därför svårt att beskriva.

Risken att personalbehov i valadministration och röstmottagning inte kan tillgodoses inför och under valets genomförande grundas i den stora konsekvens detta skulle få för valets genomförande. En betydande del av valadministrationens arbete fram till och med valdagen består av

att rekrytera röstmottagare och bemanna röstmottagningsställena. Frågan följs därmed löpande av valadministrationen i det operativa arbetet från och med att rekrytering inletts till och med valdagen. Ett enskilt kontrollmoment blir därför svårt att beskriva då detta sker i det löpande arbetet inför valet.

*Karl Nässén*  
Strateg social hållbarhet  
Administrativa avdelningen